

Posudok habilitačnej práce:

PhDr. Mgr. Miloš Klátik, PhD.:

Evanjelický príspevok k slovenskej národnej identite

Autor predloženej habilitačnej práce sa pokúsil odpovedať na celý rad otázok primárne historických, ale v neposlednom rade súvisiacich aj s problémami fenoménu európskeho resp. globálneho spolužitia a jeho filozofických, etických, teologických a čiastočne i pedagogických konzekvencií. Svoje úsilie realizoval na pôde formovania slovenskej národnej identity, ale aj v širších historicko-kultúrnych súvislostiach.

Sú to témy, ktorým sa PhDr. Miloš Klátik, PhD. dlhší čas venuje a ku ktorým má bytostný osobný vzťah. Cítiť to z celého textu habilitačnej práce, ktorého myšlienkovú výstavbu preniká ústredný a definitívny cieľ diela – nájsť prapôvodný zmysel dialogického étosu a personálneho porozumenia človeka, ktorý by mohol byť východiskom pre rozvíjanie humanizujúceho vyznenia historickej interpretácie faktov, ale aj do istej miery – hoci iba marginálne a implicitne – aj edukačného aspektu problematiky.

Za konečnou verziou práce (ktorá nepochybne nie je konečnou z hľadiska budúcich vedeckých aktivít a výskumov svojho autora) sa skrýva viac než solídna znalosť pramenných materiálov z oblasti dejín reformácie s osobitným dôrazom na slovenské kultúrne prostredie, hodnotné poznatky z oblasti evanjelickej teológie a literárnej histórie, kultúry i národných dejín. Cenné je zdôraznenie náboženskej stránky profilov príslušníkov slovenskej evanjelickej inteligencie, ako aj vyzdvihnutie mimoriadne dôležitého fenoménu „evanjelického prostredia“, na ktorý sa v svetských vedeckých a odborných prácach neraz mimovoľne – ale niekedy možno aj zámerne – zabúda.

K habilitačnej práci, ktorá ako celok svedčí o invenčnom prístupe autora k téme, mám niekoľko poznámok, resp. otázok – tie si však vôbec nekladú za cieľ

znižovať kvalitu predloženého textu a chceli by mať skôr inšpiratívny, v niektorých prípadoch možno aj okrajový charakter.

Habilitant hneď po prehľadných úvodných častiach, ktoré naznačujú teoretické smerovanie jeho úvah, zasväcuje čitateľa do prevažne historickej problematiky, pričom – a to je dôležité – citlivo odlišuje medzi dvoma hlavnými rovinami v rámci ktorých sa šírila Lutherova reformácia na území dnešného Slovenska. Kladne hodnotím autorov dôraz na Lutherovo učenie o dvoch ríšach, medzi ktorými je „vzťah analógie, korešpondencie a paralelnosti“ (s. 14). Zaujímavá je aj autorova krátka poznámka o geografickom kontakte medzi kresťanským územím a osmanskou ríšou na hraniciach, ktoré sa nachádzali viac-menej na území dnešného južného Slovenska. Z histórie vieme, že kontakty medzi islamskými Osmanmi a protestantskými Uhrami nepochybne existovali (viď prípad Imrich Thököli). Rád by som vedel, či má habilitant aj detailnejšie poznatky o tejto stránke dejín evanjelictva resp. protestantizmu na Slovensku?

Významné je autorovo presvedčenie o vzťahu reformácie a renesancie, reformačného humanizmu a o potrebe dialogického modelu medzináboženských vzťahov. Nazdávam sa však, že už v úvode by bolo vhodné predoslať aspoň stručné upozornenia na to, čím – na jednej strane – pozícia evanjelickej cirkvi a šírenia evanjelického náboženstva vplývala na „mimoevanjelický“ svet, respektíve čím bolo – na strane druhej – najviac ovplyvňované učenie tejto cirkvi.

Aké je podľa autora habilitačnej práce v tejto súvislosti miesto evanjelických mysliteľov-teoretikov, ktorí budovali moderný pohľad na kultúru a dejiny (napr. Ján Lajčiak, Ján Kvačala, Samuel Štefan Osuský a viacerí ďalší). Ich práce mimoriadne významným spôsobom v dvadsiatom storočí prispeli k sebareflexii slovenskej evanjelickej pospolitosti a k jej väčšiemu sebavedomiu, ktoré sa zakladalo nie na politických a administratívnych funkciách či úkonoch v spoločnosti alebo cirkvi, ale ktoré sa budovalo predovšetkým na poznaní a vedomostiach, na vedeckých poznatkoch získaných usilovným bádáním a na ich literárnom spracovaní. V bibliografickom zozname literatúry však ich diela – s výnimkou Osuského – nenachádzame.

Väčší priestor mohol autor azda venovať aj *metodologickým* (nielen historickým historicko-filozofickým) aspektom uvažovania o vplyve reformácie na slovenskú národnú kultúru. Otázka: Možno na vyššej rovine zovšeobecnenia tieto

poznatky považovať za relevantné aj pre akúkoľvek inú národnú kultúru v európskom civilizačnom kontexte?

Autor vyberá relevantné osobnosti z prostredia evanjelických dejín na Slovensku, mal by však svoj výber dôkladnejšie teoreticky, najmä metodologicky zdôvodniť. V prípade osobnosti Milana Rastislava Štefánika autor citlivo registruje „etický, národný a vojenský profil vo svetle špecifik evanjelickej osobnosti“ (s. 155); nedá mi však nepoznamenať, že predsa len nemal byť položený tak veľký dôraz na politicko-vojenské, prípadne prírodovedecké (astronomické) účinkovanie Štefánika, ale viac na jeho (hoci niekedy iba sprostredkovaný) význam pre cirkev a náboženskú vieru, aj keď bez výhrad akceptujem habilitantov názor, že „práve táto postava je vhodná na ilustrovanie sily a vplyvu evanjelického prostredia na formovaní jedinca“ (s. 99).

Celková myšlienková i formálna výstavba habilitačnej práce svedčí o premyslenej koncepcii prístupu k vytýčenej téme, čo dáva dobré predpoklady pre následné ďalšie rozvíjanie a riešenie problematiky. Na habilitačnej práci PhDr. Mgr. Miloša Klátika, PhD. si v tejto súvislosti osobitne cením jej druhú časť s názvom *Nositelia luteránskych impulzov a ich vplyv na prejavy slovenskej identity v období 1517 - 1781* ako text naplnený mimoriadne pôsobivými úvahami o niektorých praktických konzekvenciách tohto uvažovania. Táto téma by si možno bola zaslúžila aj viac strán, ktoré jej autor venoval (čiastočne nadväzuje na predchádzajúce tvorivé aktivity autora), lebo obsahuje rad momentov nepochybne zaujímavých z pohľadu všeobecných dejín myslenia na Slovensku a inšpiratívnych aj v kontexte súčasného celkového civilizačného vývoja.

Treba na záver ešte doložiť, že predložená habilitačná práca je v celom rozsahu aj vhodne upravená po formálnej stránke. A v neposlednom rade je správne spomenúť aj tú skutočnosť, že jazyk habilitačnej práce je kultivovaný štylisticky i z hľadiska lexiky.

Záver posudku:

Čítanie habilitačnej práce PhDr. Mgr. Miloša Klátika, PhD. ma utvrdilo v presvedčení, že jej autor je zrelý tvorca v oblasti teológie, histórie, kulturológie a etiky.

Jednoznačne navrhujem, aby mu na základe predloženej habilitačnej práce s názvom *Evanjelický príspevok k slovenskej národnej identite*, ako aj na základe

d'alších požadovaných predpokladov a po splnení všetkých ostatných náležitostí bola udelená vedecko-pedagogická hodnosť "**docent**" v študijnom odbore 6163 Evanjelická teológia.

V Bratislave 27. decembra 2013

Prof. PhDr. Dalimír Hajko, DrSc.